

Humane wetenschappen: competent in onderzoek

Contactdag voor vakmentoren
8 februari 2017

Vakdidactiek SLO PSW
Prof. Dr. Tony Valcke
Joke Bekaert – Bart Broidioi – Ellen Haerens

Inhoud

1. Introductie
2. Waarom onderzoekscompetenties?
3. Knelpunten vanuit de doorlichtingscommissie
4. Het interview
  - 4.1 Wat is een interview?
  - 4.2 Het interview voorbereiden
  - 4.3 Het interview uitvoeren
  - 4.4 Na het interview

1. Introductie

- Filmpje '21st century learning'

2. Waarom onderzoekscompetenties?

- Kritische, onderzoekende houding
- 'Alwetendheid' kunnen we niet verwachten
- Voorbereiding op hoger onderwijs
- Combinatie van denken en doen
- NIET: vormen van onderzoekers
- WEL: aanzet tot het leren onderzoeken (levenslang leren)

3. Knelpunten vanuit de doorlichtingscommissie

- Speeddate

3. Knelpunten vanuit de doorlichtingscommissie

STELLING 1:

- Werken aan onderzoekscompetenties bij leerlingen kost veel tijd.

3. Knelpunten vanuit de doorlichtingscommissie

STELLING 2:

- Het werkt bevorderlijk om als leraar enkele onderzoeksthema's voor te stellen en de leerlingen daartussen te laten kiezen.

3. Knelpunten vanuit de doorlichtingscommissie

STELLING 3:

- Persoonlijk werk geven aan de leerlingen is een goed middel om aan onderzoekscompetenties te werken.

3. Knelpunten vanuit de doorlichtingscommissie

STELLING 4:

- Een schoolbeleid omtrent
onderzoekskompetenties is een noodzaak.

3. Knelpunten vanuit de doorlichtingscommissie

STELLING 5:

- Een verplicht vak 'onderzoek' in het curriculum zou een goede zaak zijn voor iedereen.

3. Knelpunten vanuit de doorlichtingscommissie

STELLING 6:

- De enquête is de belangrijkste onderzoeksmethode.

3. Knelpunten vanuit de doorlichtingscommissie

- Complementair uur
- Weinig procesbegeleiding
- Te eenzijdig gericht op verzamelen en ordenen van info
- Al dan niet keuzevrijheid bij selecteren onderwerp
- Evaluatiecriteria
- Methodiek van observatie

4. Het interview

- Introductie

4.1 Wat is een interview?

4.2 Het interview voorbereiden

4.3 Het interview uitvoeren

4.4 Na het interview

- Nabespreking

Introductie

- Doelstellingen
  - Basisvaardigheden voor het interviewen aanreiken
  - Het interview gebruiken om leerinhouden aan bod te laten komen

Leren interviewen is een langdurig proces.

Al doende leert men!

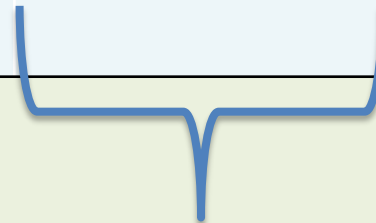
4.1. Wat is een interview?

- Informatierijke data verzamelen bij een respondent
- Diverse klasseringen van interviews:
  - Klassering naar **graad van formalisering**
  - Klassering naar inhoud of type respondent
  - Klassering naar rol van de interviewer

4.1. Wat is een interview?

	Gestructureerd interview	Semigestructureerd	Open, vrij interview
Onderzoekstraditie	Vnl. Kwantitatief	Kwantitatief / Kwalitatief	Vnl. Kwalitatief
Vragenlijst	Gestructureerde vragenlijst	Topiclijst Vragenprotocol	Niets Beknopte topiclijst
Registratie	Aanstrepen of invullen alternatieven	Gestructureerd verslag	Gespreksverslag
Hoofdrol	Ondervrager	Evenwicht	Ondervraagde
Benaming respondent	Geënquêteerde	Respondent	Respondent

FOCUS

4.1. Wat is een interview?

- **Kwalitatief interview**
- **Kwalitatieve interviewer**

4.1. Wat is een interview?

- **Kwalitatief interview**
  - Flexibiliteit in aanpak
    - Spontaan
    - Doorvragen
  - Interactief
    - Respondent stuurt
    - Doel voor ogen houden
  - Non-directieve interviewstijl
    - Verbaal zelf niet steeds tussenkomen
  - Face-to-face
    - Live, niet via chat
    - Vertrouwensband

4.1. Wat is een interview?

- **Kwalitatief interview**
- **Kwalitatieve interviewer**
  - Organisatorische talenten
    - Goed voorbereid
    - Opstelling
    - Geen storende geluiden
  - Inhoudelijke talenten
    - Diepgang
    - Ingelezen
    - Niet in het prille begin van onderzoeksproces
  - Interview-technische talenten
    - Actief luisteren
    - Goed geheugen
  - Sociaal-emotionele talenten
    - Tijd nemen
    - Open staan + respect

4.1. Wat is een interview?

Opdracht 1: Kenmerken van een kwalitatief interview en een kwalitatieve interviewer

Beoordelen van een interview (in groepjes)

[Peter De Roover bij Linda De Win](#) (vanaf 3.33)

[Theo Van Gogh](#) (tot 6.10)

4.2. Het interview voorbereiden

Absoluut noodzakelijk!

- Schriftelijke neerslag van de vragenlijst
- Hoofdvragen
  - Wil men zeker beantwoord zien
  - Ruim van aard, maar niet te algemeen
  - Moet de respondent uitnodigen om te beginnen vertellen

4.2. Het interview voorbereiden

- **Topiclijst**

= Lijst van onderwerpen

+ Snel op te stellen

+ Ruimte voor flexibiliteit

- Analyse nadien wat moeilijker

4.2. Het interview voorbereiden

- **Voorbeeld van topiclijst**

Arbeidssituatie

- › Feitelijke situatie
- › Keuzeproces voor werkstatus (respondent is werkloos of werkt: invloed op vaderschap)
- › Hoeveelheid werk
- › Plaats van werk in leven
- › Thuis blijven + keuze voor ouderschapsverlof
- › Relatie job – huishouden
- › Feitelijke situatie opvang van baby
- › Beslissingsproces

4.2. Het interview voorbereiden

- **Vragenprotocol**

= Meer uitgeschreven interviewvragen

+ Antwoorden zijn eenvoudiger te vergelijken

+ Analyse nadien wat eenvoudiger

- Meer gestuurd, minder spontaan

- Opstellen vraagt meer tijd

4.2. Het interview voorbereiden

- **Voorbeeld van vragenprotocol**

We hebben het tot nu toe voornamelijk gehad over de zorgtaken en het huishoudelijke werk. Kan u mij ook iets meer vertellen over de arbeidssituatie van u en uw partner?

-Uw partner werkt voltijds/deeltijds/niet en u werkt voltijds/deeltijds/niet.

-Hebben jullie hiervoor bewust gekozen? Hebben jullie dit samen besproken?

-Welke factoren hebben hierbij een rol gespeeld?

Indien respondent werkloos is

-Ervaart u uw werkloosheid nu anders dan voor de geboorte van x?

Indien respondent werkt

-Hebt u het gevoel dat u meer of minder werkt dan voor de geboorte van x?

-...

Terug naar alle respondenten

-Hoe wordt de opvang van x geregeld? Hoe bent u tot die beslissing gekomen? Hoe voelt u zich daarbij?

4.2. Het interview voorbereiden

- **Opdracht 2: Volgorde en type vragen**
  - Openingsvraag
  - Inleidingsvraag
  - Transitievragen
  - Sleutelvragen
  - Besluitende vragen

4.2. Het interview voorbereiden

- **Soorten vragen in het interview:**

- inhoud van de vragen**

- Ervarings- en gedragsvragen

vb. 'Beschrijf eens een doordeweekse dag in uw gezin'

- Vragen naar opinies en waarden

vb. 'Vindt u dat bepaalde taken in uw huishouden alleen maar gedaan kunnen worden door uw partner?'

- Vragen naar gevoelens

vb. 'Hoe voelde u zich bij de geboorte van uw kind?'

4.2. Het interview voorbereiden

- **Soorten vragen in het interview:
inhoud van de vragen**
  - Kennisvragen
vb. 'Wat weet jij over het recht op vaderschapsverlof?'
  - Vragen naar zintuiglijke waarnemingen
vb. 'Kunt u het moederhuis eens beschrijven? Wat is u daarvan bijgebleven aan geluiden, kleuren, geuren...?'
  - Achtergrond (socio-demografische) vragen
vb. Naam van de interviewer, datum en uur van het interview, geslacht van respondent

4.2. Het interview voorbereiden

- **Soorten vragen in het interview:
vraagvormen**
  - Vragen een actievere participatie van de respondent
    - Vignetten
    - Sorteervragen
    - Foto-elicitering en materiaal voorleggen

4.2. Het interview voorbereiden

- **Toestemming krijgen voor het interview**

Eerste contact is cruciaal! Info geven:

- Achtergrondinfo
- Opbrengsten
- Kosten
- Taken

4.2. Het interview voorbereiden

- **De ruimtelijke organisatie van een interview**
  - Niet frontaal tegenover elkaar
  - Niet te veel lawaai
  - Geen derden

4.2. Het interview voorbereiden

Opdracht 3 deel I

- Groepjes van vier, volgens thema
- Interview voorbereiden (duo)
  - Volgens methode topiclijst of volgens methode vragenlijst
  - Gebruik informatiemap
  - Denk aan de volgorde van vragen, inhoud, vraagvormen...
- Nabespreking per groep: wat liep (minder) goed?

4.3. Het interview uitvoeren

- **Interviewen is meer dan alleen vragen stellen**
  - Paralinguïstisch gedrag
  - Non-verbaal gedrag

[Voorbeeld I: Tim Pauwels](#)

[Voorbeeld II: Thomas Vanderveken](#)

4.3. Het interview uitvoeren

- **Het evalueren van antwoorden**

- Valide?

Opgelet voor: taboe – tijdscompressie – sociaal wenselijke antwoorden.

- Relevant?
- Duidelijk?
- Non-verbaal gedrag?
- Volledig?

[Lance Armstrong bij Oprah](#)

4.3. Het interview uitvoeren

- Doorvragen
  - **Directe doorvraagtechnieken**
  - **Non-directieve doorvraagtechnieken**

4.3. Het interview uitvoeren

- Doorvragen
  - **Directe doorvraagtechnieken**
    - Vraag herhalen

I: Wat was het moeilijkste moment tijdens de zwangerschap?

R: Euh...

I: Ja, kunt u mij meer vertellen over ...

4.3. Het interview uitvoeren

- Doorvragen
  - **Directe doorvraagtechnieken**
    - Vraag herhalen
    - Samenvatten

Vb. Als ik het goed begrijp, dan...

4.3. Het interview uitvoeren

- Doorvragen
  - **Directe doorvraagtechnieken**
    - Vraag herhalen
    - Samenvatten
    - Ongericht expliciet doorvragen

Vb. Hoe bedoelt u?

4.3. Het interview uitvoeren

- Doorvragen
  - **Directe doorvraagtechnieken**
    - Vraag herhalen
    - Samenvatten
    - Ongericht expliciet doorvragen
    - Gericht expliciet doorvragen

4.3. Het interview uitvoeren

- Doorvragen
  - **Directe doorvraagtechnieken**
    - Vraag herhalen
    - Samenvatten
    - Ongericht expliciet doorvragen
    - Gericht expliciet doorvragen

Vb. Hoe kwam dat?

4.3. Het interview uitvoeren

- Doorvragen
  - **Directe doorvraagtechnieken**
    - Vraag herhalen
    - Samenvatten
    - Ongericht expliciet doorvragen
    - Gericht expliciet doorvragen
  - **Non-directieve doorvraagtechnieken**
    - Spiegelen - papegaaien
    - Functionele stiltes
    - Non-verbaal luistergedrag
    - Knikken en hummen

4.3. Het interview uitvoeren

- **Valstrikken bij het stellen van vragen**

- Dichotome vragen
- Waarom-vraag
- Dubbele vragen

Vb. Ben je het ermee eens dat baby's een medische test moeten ondergaan en in quarantaine geplaatst moeten worden als ze TBC blijken te hebben? Of ben je het hier niet mee eens?

- Niet-neutrale vragen: empathie en emotie

Vb. Wat is jouw mening over de ongebreidelde stroom reclame op de openbare radiozenders?

- Niet-neutrale vragen: antwoorden aanreiken

Vb. U sprak al een tijdje over de moeilijke financiële situatie thuis. Ik vermoed dat je dan ook niet op vakantie gaat in juli of augustus?

Vb. Sommige huishoudelijke taken zijn echt niet leuk. Kun je meer vertellen over hoe je minder leuke taken, zoals kuisen, in jouw gezin uitvoert?

4.3. Het interview uitvoeren

- **Valstrikken bij de interactie in het interview**
  - Omkering van rollen
  - Lage motivatie
  - Afwijken
  - Kennisniveau
  - Vaagheid en onduidelijkheid
  - Geen mening

4.3. Het interview uitvoeren

Opdracht 3 deel II

- Interview afnemen bij iemand uit een andere groep of geïnterviewd worden door iemand uit een andere groep
- Plenaire bespreking

4.4. Na het interview

- **Het methodologisch verslag of het samenvattende formulier**
  - Eerste indrukken dag zelf neerschrijven
  - Eén dag later het verslag/formulier:
    - Beschrijvende gegevens
    - Fysieke beschrijving van de interviewomgeving
    - Interview zelf uitschrijven: belangrijke thema's, reacties op hoofdvragen, nieuwe hypothesen, elementen die minder goed werkten

4.4. Na het interview

- **Interviewtranscript**

- Digitaal opnemen en uitschrijven van het volledige interview
  - + niet noteren tijdens gesprek DUS meer aandacht voor interviewtaak
  - + geen vertekening van info
  - weinig aangenaam
  - tijdsintensief

Nabespreking

